

Для оцінки екологічної ситуації ми повинні слідкувати за станом синантропної флори. Вторгнення адвентивних видів гальмує процеси відновлення структури міських паркових угруповань, подібних до природних. Актуальним завданням є збагачення піднаметового вкриття фітоценозу Стрийського парку високодекоративними лісовими видами шляхом їхньої реінтродукції.

ОСОБЛИВОСТІ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ГІРСЬКОГО РЕГІОНУ ЛЬВІВЩИНИ.

Лопотич Н. Я.

Львівський національний аграрний університет

Українські Карпати мають багаті рекреаційні ресурси [1, 2, 3]. Важливою складовою цих ресурсів є ліси з наявними в них мінеральними джерелами. Це зумовлює широкий розвиток стаціонарних лікувальних та оздоровчих закладів, різноманітних видів і форм відпочинку людей. Найбільш поширеними видами лісової рекреації в Карпатах є лікувальна, оздоровча, спортивно-туристична, утилітарна та пізнавальна. Особливе значення має лікувальна рекреація, головна мета якої — лікування і профілактика захворювань. Вона базується на використанні оздоровчих властивостей лісів у комплексі з мінеральними водами, грязями, ваннами та кліматотерапією. У передгірній частині Львівської області широкою популярністю користуються бальнеологічні санаторно-курортні комплекси державного значення Трускавець і Моршин, мінеральні води яких з успіхом застосовуються для лікування і профілактики захворювань органів травлення, печінки і нирок.

Не менш важливе значення має *оздоровча* рекреація, яка базується виключно на використанні цілющих властивостей лісів, її мета — відновлення працездатності людей, зняття фізичних і нервових навантажень. Здійснюється як у стаціонарній, так і в нестаціонарній формах.

Для стаціонарного оздоровлення людей у Карпатах функціонують близько 30 санаторіїв-профілакторіїв, понад 50 баз і будинків відпочинку, 75 дитячих таборів та інші заклади, які розташовані в лісах або поблизу них. Вони дають можливість щорічно оздоровлювати більше 100 тис. чоловік. Проте найбільш масовим є нестаціонарний, або самодіяльний відпочинок у лісі. Влітку десятки тисяч людей у вихідні виїжджають у приміські ліси, з якими є добре транспортне сполучення.

Провідне місце в Карпатах займає *спортивно-туристична* рекреація, яка поєднує заняття спортом, туризмом, мисливством і рибальством. Сприятливі умови в Карпатському регіоні для занять мисливством і рибальством, але ці види рекреаційної діяльності до деякої міри обмежені відповідними строками і певними місцями.

Наймасовішою і неорганізованою є *утилітарна* рекреація, яка поєднує аматорський збір грибів, дикоростучих ягід, горіхів, лікарських рослин і квітів з відпочинком у лісі. Цим видом рекреації охоплені практично всі ліси — від

передгірних до високогірних районів. У періоди дозрівання ягід, горіхів, появи грибів десятки тисяч мешканців міст і сіл виїжджають в ліси, нерідко на досить велику відстань від населених пунктів.

Досить поширена в Карпатах *пізнавальна* рекреація, головна мета якої — духовний розвиток людини, збагачення її знань щодо живої і неживої природи, рослинного і тваринного світу. Для пізнавальної рекреації в окремих лісових масивах створюються пізнавальні або навчальні стежки. Перші такі стежки створені в Трускавецькому та Івано-Франківському лісництвах Дрогобицького держлісгоспу.

Розглянуті основні види і форми лісової рекреації далеко не вичерпують можливостей цієї унікальної бази відпочинку, яка з кожним роком удосконалюється, набуває нових якісних форм.

У Карпатах курортні ліси виділені навколо всіх санаторіїв та санаторно-курортних комплексів загальною площею 34,5 тис. га. У Карпатах найбільші бальнеологічні санаторно-курортні комплекси Трускавець і Моршин на Львівщині та санаторні комплекси «Поляна», «Сонячне Закарпаття» і «Квітка полонини» на Закарпатті, навколо яких виділені значні площі курортних лісів.

Курортні ліси санаторно-курортного комплексу Трускавець займають площу 4164 га і розташовані майже рівномірно навколо курорту. За складом деревних порід в них переважають грабово-дубово-ялицеві та ялицеві насадження, зрідка з участю бука лісового. Це складні багатоярусні насадження, в яких пануючий ярус утворюють дуб звичайний, бук лісовий та ялиця біла, а підпорядковані — граб звичайний, липа серцелиста, явір, ясен звичайний, береза звисла, осика та інші деревні породи. Багатий також склад підліска і трав'яного покриву. Майже половину вкритої лісом площі займають середньовікові насадження, поряд з якими на окремих ділянках збереглися деревостани віком 120—160 років. За останні десятиріччя тут створено цінні культури дуба червоного, сосни звичайної, ясена звичайного, модрина європейської та інших деревних порід.

Курортні ліси навколо курорту Моршин виділені на площі 957 га. За складом деревних порід вони значно поступаються курортним лісам Трускавця. Хоча тут зустрічаються всі головні лісо-утворюючі породи — дуб звичайний, бук лісовий, ялиця біла і ялина звичайна, але найбільшу площу займають дубові деревостани з домішкою ялиці, бука, іноді ялини. Незначні площі займають ялинники з участю дуба і бука.

Важливе значення для пізнавальної рекреації мають пам'ятки живої і неживої природи, заказники, заповідні урочища та інші цінні природні і штучно створені об'єкти. Сьогодні в Карпатах налічується 39 державних заказників, 29 місцевого значення загальною площею понад 44 тис. га, 99 заповідних урочищ (8,8 тис. га), 22 пам'ятки природи державного (0,8 тис. га) і 142 пам'ятки природи місцевого значення (1,2 тис. га). Багато дендраріїв, дендропарків і арборетумів, де зібрані цінні колекції не тільки представників місцевої дендрофлори, але й з інших регіонів нашої країни і зарубіжних країн.

Зупинимося коротко на найбільш визначних пам'ятках природи та інших об'єктах, які інтенсивно використовуються для пізнавальної рекреації.

Скелі Довбуша. Серед зеленого моря букового лісу в урочищі Бубнище неподалік від Болехова на Івано-Франківщині на висоті близько 600 м над рівнем моря височать химерні громади кам'яних скель заввишки 25—30 м. Величезні камені-велети — Монах, Піка, Ведмідь та Одинець - ніби вишикувалися півколом у веселому гуцульському танку. В скелях видовбані печери, походження яких по-різному трактується в легендах. В 1744 році під час походу на Дрогобич і Турку тут перебував легендарний Довбуш зі своїми опришками, тому й названі скелі його іменем. Скелі Довбуша — одне з найпопулярніших на Прикарпатті місць масового відпочинку і туризму.

Одним з найбільш мальовничих відпочинків в Карпатах займають *Сколівські Бескиди*. На даний час у зоні діяльності НПП діють понад 20 баз відпочинку та пансіонатів. Починає також формуватися мережа приватних господарств, які орієнтуються на екотуризм (агротуризм). Територія парку розташована в околицях традиційних курортних місцевостей – Східниці, Сколе, Славське. Особливе значення має розташоване на прилеглих до парку територіях смт. Східниця, де в 1970 році розвідано великі запаси мінеральних вод типу "Нафтуся". Відпочинок в Карпатах – це найсвіжіше в Україні повітря. Адже Карпати не загачені автомобілями, не забруднені заводами. Карпати – найбільш екологічно чистий регіон України. Літній відпочинок в Карпатах – ідеальний варіант, який дозволить поєднати активний відпочинок і спокійне споглядання красивих гірських пейзажів.

Відпочинок в Карпатах – найдоступніший у фінансовому відношенні і найбільш безпроблемний в плані спілкування з приймаючою стороною – тут завжди зрозуміють, що вам потрібно, на відміну від закордонних курортів.

1. Голубець М. А., Гнатів П. С., Козловський М. П., та ін. – Концептуальні засади сталого розвитку гірського регіону. – Львів:Поллі, 2007. – 288с.

2. Фоменко Н. В. – Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.

3. Гнатів П. С., Гринчак М. М. Стан рослинного покриву і втрати екологічного потенціалу наземних екосистем у гірському регіоні Львівщини у зв'язку з їхніми середовищестабілізаційними функціями // Наук. вісн. Національного ун-ту біоресурсів і природокористування України. – К.: НУБіП України, 2009.

АГРОТЕХНІКА ВИРОЩУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЕВНИХ ЛІАН В ОЗЕЛЕНЕННІ М.ЛЬВОВА

Панасюк О.П., Горбенко Н.Є.,
НЛТУ України

Ліани - найбільш перспективна життєва форма рослин в озелененні. При малій площі живлення вони «економно» використовують життєвий простір та